

ՄԵՐ ԽՕՍԻՐԸ

ՀԱՅ ՎԱՐժԱՐԱՆՆԵՐՆ ԵՒ ՀԱՅ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

1931-1932 ուսումնական շրջանն ալ արանաւա մօտ է: Երբ շա-
բթ յետոյ բաւոր հայ վարժարանները կը գտնեն իրենց դռները աշակերտնե-
րուն առջև, սակայն առանց կորսնակ զոյգելու տարբեր ԲԱՑ մը...

Այս և յաջորդող շաբթը հայ վարժարաններուն համար մասնա-
ւորապէս, եւսագլուխ շաբթներ են: Ուսումնական մարմին, թաղական
նախնայ, հազարաքանակներ, ուսուցչական, աշակերտական և նախնայ
անդամ, իրենց ունեցողութեամբ են մէկ տարւածուն տնկուած ծառին
պտուղը հաշակելու վրայ, համար թէ անհամ, ձեւական քննութիւնէ մը
վերջ, ուղեն թէ ոչ, այդ տնօրինակ պատուէն հարկադրուած են ճաշակել:

Ձեւական քննութիւն ընելը. զարմանալի թող չ'ըլլայ, որովհետեւ
երկարամիտ փորձառութեամբ գիտնէք և համոզուած ենք որ, հայ վարժա-
րաններու մէջ մամուլները քննութիւններն ու հանդէսները, պարզապէս,
ՄԵՆԱԸՆՏ ԵՒ ՓՈՇԻՆ ՓՈՇԻՆ ՓՈՇԻՆ ԿԸ ՄԱՍԻՍԵՆ:

Ուսումնական մարմիններ կամ վարժարանի պատասխանատու վա-
րդներ (իսկ հազարաքանակներ), աւելի լաւագոյն գործը մը ըրած պիտի ըլ-
լային, եթէ երբեք աշակերտաց մամուլները քննութիւններ փոխան, ՈՒՍՈՒՑ-
ՉԱՑ ԳՐԱՆՆԵՐԸ ԳՆԱՆԻՆ:

Դժբախտ իրականութիւն մըն է, որ հայ վարժարանաց հակառա-
դէրը վարելու ժամը ու եւսար պարտականութիւնը յանձնուած է անպի-
տի շուկայի մարդոց, որոնք ինքզինքնին կ'առաջարկուի իսկի վրէժով չ'են:

Վարժարաններու վերաբայման շրջանին, հազարաքանակներ մէկէն ճիշդ
ու ջանք կը թափեն, որպէսզի, նոր ուսուցչի վարձին, նոր սակարկու-
թիւններ ստեղծեն, և հիմին համար՝ անհայտ, անհայտ ՉԱՐԱՆԻՑ մը
տուն, տնկապէս խորհելով թէ նորը՝ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆԻՆ կ'ստեղծէ: ՄԵՆԱԸՆՏԸ
ՄՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԻԱԿ ԳԻՏԱՍ ԵՒ ՏԱՍ:

Միևնեւ, օտար վարժարաններու մէջ պաշտօնավարող կրթական
մշակներ, ՄԵՆԱԸՆՏԻՆ ՀԱՆՔԱՄԱՄԱՆԻՎՈՂ կը վարձուին, և ասիկա՝ ԱՃԱ-
ԿԵՐՏԵՐՈՒ ԻՐԱԿԱՆ ՕԳՏԻՆ ՀԱՄԱՐ Է:

Մեքայիները այս ուղղութեամբ միշտ ՍԵՄԱԼ ՄՏԱՄԻՄ, ՍԵՄԱԼ
ԴԱՏԱՄ և ՍԵՄԱԼ ԴՈՐՄԱՄ են:

Ասիկա հայ վարժարաններու տնկապէս կորուստ պատճառներէն մին է:
Դարձեալ, հայ հազարաքանակներ, որոնք մաղաքի գաղութը չ'ու-
նին ուսումնական մարմին, մամուլ չ'ուէր թափին, որպէսզի՝ հայ տնօրէնը, հայ
ուսուցչիւն իրենց հարձակումը ԴԱՆԱՆԱՅ, իրենց ՄԱՍԻՍԵՆ, և ինչու չ'է,
իրենց ԵՐԿՐԱԿԻՆ:

Ընելով, որ, երբ շաբթներ բաւոր հայ վարժարաններ կը փակեն
իրենց դռները, ապա աշակերտը աշակերտները, ՍԱՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ ԸՆԿԱՍԵՆ-
ԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒՆ:

Վարժարաններու դռները փակել իրական հեշտ գործ է: Բայց...
բայց դժբախտ ուսուցչաց պատճառով:

Արդեօք ո՞ր գերազանցաբար ոյժն է, որ պիտի կարենայ
վարժարաններու դռներուն հետ ինքն ամբարձարու մանկան
իրաւաբար հոգի ու շունչ սպառող հայ ուսուցչաց հաշիւը փակել:

Սո՛ւ տարակուսելի է:

Այո, տարակուսելի է տնօր համար, որ, հայ վարժարանները վա-
րդ մարմինները, իրենց օգտութիւնները ըրած են, իւրաքանչիւր տարի՝ ի-
րենց օգտութիւնները ներկայացուցած տնկապէս հաշիւներուն մէջ, տնկապ-
մանդէն, ԲԱՑ մը ցուցնել, ԲԱՑ մը, որ հաշիւաւորութիւն չ'ունենայ
զոյգելու:

Միևնեւ, բազմաթիւ տնկապէս եղած ենք այս տնօր իրականութեան:
Հայ հազարաքանակ կ'աւելնէ, որ իր վարժարանին ԲԱՑԻՆ զոյգելու
պարտականութիւնն ալ հայ ուսուցչի ծառայութեան, որ հայ վար-
ժարանի տնկապէսները գործն ալ հայ ուսուցչիւնը ստանձնէ կատարել, որ
ի հարկին տնկապէսներու ալ զարդի հայ ուսուցչիւնը, և որ հազարաքանակ
մասնագետներ ձեռնարկելու միտքով ընդ միշտ ապառ և հեռու մնայ:

Մեր հազարաքանակները ուսուցչական սովոր են ՊԱՏԱՐԱՆԻՎՈՂ դո-
կտրինայ, չ'են ուղիւ յոյնի, չ'են ուղիւ միտք սպառել և հասցիներ տարբեր-
ներ ստեղծել, թէ՛ ուսուցչաց արգար իրականացը յարգելու բարի նախա-
նախնայութեամբ: Անոնք (իսկ հազարաքանակներ) լաւ գիտեն ամբողջութեամբ
վրայ բազմել, շունչով բազմապատկութեամբ նամակներ և շրջապատներ
ստորագրել, հրամաններ արձակել, և հայ ուսուցչին արդէն իսկ ծանր
պարտականութեան վրայ նորանոր պարտականութիւններ տնկնել: Բնա՛ւ
մտածած չ'ունեն թէ՛ ուսուցչիւն որպիսի՝ պայմաններու տակ կ'ապրի, ուս-
ուցչին տնկապէսները գործելու որպիսի՝ պայմաններով երաշխաւորուած է:

Անուամիկ հարգաւոր պատկերը հայ վարժարանաց ներքին և ար-
տաքին կեանքին:

ՈՒՑ ԶԵ, ՎԱՆԸ ԻՍԿ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ ԿՍԿՍԻ ՄՏԱՆՈՒՄԻՆ, ՄԸ-
ՏԱՆԵԼ ԹԻՒ ԻՆՉ ՄԻՈՂՆԵՐՈՒՎ ՀԵՄԱՐԱՆՈՐ Է ԻՐ ՆԱԽՈՐԻ ՇՐՋԱՆԵՆ ՄԸ-
ՆԱՅՈՒ ՊԱՆԱՆԸ ԳՆԱՆԵԼ և ԵՐ ԵՐԱՆԻՆ ԵՐԱՆԻՆ ԵՐԱՆԻՆ ԵՐԱՆԻՆ:

Մենք այս մասին Ն. Ս. Օսմանիւն Բարգէն Աթոռակից Կաթողի-
կոսէ, նոր և հիմնաւոր կարգադրութիւններ կ'աւելակենք, և իսկապէս ենք որ
գործադրական վեհապալա իր բազմաթիւ հրամաններով ամբողջ կործնող
հայ վարժարաններու և հայ ուսուցչիւններու վրէժակաւորութեան օրէնքը բարեկա-
նէ, չ'մտնալով միտքով միտքով գործող վարժարանի տնկապէսները, որոնք
պարտաւոր միջոց գործուած են ուսուցչական ապարդիւն և այդ նպատա-
կաւ յաջողած են մեծ գործեր հայ վարժարաններու տնկապէսներ:

Բ Ա Ո Ս Ը

Ան հարցը: Ու հարցին պա-
տասխանը գտնելու համար, մէկդի
պէտք է ընենք գեղեցիկ բառերով
կերտուած պատարանը մեր աշխարհին,
պաշարիմար դիտելով այս պաշարիմար
ներքին գործն ու ժողովրդը
և աշխարհին գտնել մեր փոփոխու-
ած պատասխանը:

Ան մեր Ժողովուրդը իր մեծ-
գոյն մասով որ սեպեցաւ և իր
բայց որ մը չի հետաքրքրուի իր ե-
կեղեցիկով իր եկեղեցական իր սար-
կաւորին ու քանակային: Վարդա-
պետին ու եպիսկոպոսին գործերով,
հշտարն ու հաւատարմեան եկեղե-
ցաւորի մը հազարաքանակ և իր
ներկայ պայմաններուն գիտակցու-
թեամբ:

Կրթականութիւն, կը փոփոխի իր
նոր սերունդին լաւ գործադրու-
թիւնը մը ալ: Բայց չ'ուզեք, չ'ի կը-
նար իր աշխարհի պարտքով, իր աշխարհի
գործադրութեամբ հետաքրքրուի
հազարաքանակ մը: Բայց իր
թափաքանակութեամբ:

Տեսեալ մը իմար միտքովութեամբ
տն՝ այդ գործերը ձգած է «գործին»
խնամքին: Եւ ինք կը վազէ իր ա-
նօրեայ հազարաքանակներ:

Ան շատ շատ մօտիկ կ'ընէ կամ
մօտիկ ընէ կը ձեռնարէ, ինչ որ կը
պատճառի իրեն: Կը հաւատայ կամ
հաւատարմեան կը ձեռնարէ ինչ որ ը-
ստի իրեն և տն ալ շատ անգամ
բամբակեղ իր իրականութեամբ համար:
Անչի բան կը քննադատէ: Եւ
կարգադրութեան դէմ կը մտաւորային,
չ'ուզեք, չ'ի գիտակցի հաւատարմեան
շահու գեղեցիկութեան և ապահովու-
թեան: Կը կը կատարել իր ապա-
րիկ պարտականութիւնները իր
ՊԱՏԱՐԱՆԻՎՈՒՄԻՆ ԵՐԱՆԻՆ:

Իսկ կը քննի կը չ'ուզէ երբ գործը
ինչպէս է: Երբ ներքին ծառայած է, տա-
նայապէս մը ունի: Իր աշխարհի պար-
գինէն որ կը յառնի ապրանքաւոր:
Հակառակ պարտքային ալ ապրիկ
հանդէպ, ապրիկ գործերուն հանդէպ
տնկապէսներու թափաքանակ մը կը
ծառայի իր օրոնքներուն: Եւ ան
«ապրիկ» գործի տնկապէսը բայց կը
մնայ չ'ունի փոքր-մեծ տնկապէսներ
չ'ունենալու ծառայած տնկ: Ան չ'ու-
զեք, չ'ի կը կը իր հաւատարմեան
թեան վերաբերող կեանքական շահու-
րուն դէմ ցնդող զոհաբերութիւննե-
րուն միտք հաղորդել, մէկ ձեւակա-
պէսով: Զի կ'ընէ ՆՈՐ ՀԱՄԱՐԱՆԸ,
ՆՈՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ ՊԱՏԱՐԱՆԻՎՈՒՄԻՆ
ԵՐԱՆԻՆ ԵՐԱՆԻՆ:

Ան մեր Ժողովուրդը, շատ կը
սիրէ կարգադրութիւններ: Կարգայ
հայուն տնկապէսներուն վրայ:
Անտանդի լաւատնկներ կը թափէ
տնկապէսներուն ու անհամարաշի-
ններու հասցիին: Բայց չ'ի կը կը չ'ու-
զեք տնկապէսներուն թէ ինչ իսկ իր
տնկապէսները գործին մէջ տնկապէս
է, գործող-գործող, կ'ուսուցանէ ու
քննադատ:

Ամեն օր օտարներէն՝ կը տնկէ
հաւատարմեան գործադրութիւնն օտար
նաւ օգտակար տարիները, տնկապէ-
սի մէջ, կեանքի կ'ուսուցի օրէնք ձեռ-
նէ մէջ և չ'ուզեք օրէնքի տնկ:

Այս բոլորէն վերջ շատ բնական
պիտի ըլլայ հաւատարմեան մը այս գո-
ղութը պիտի ունենայ իր մասնա-
թեան իր հազարաքանակներու համար-
տախտն ուսուցչային:

Ժողովուրդի մը տնկապէսը պե-
տք, հաշիւներն ալ օգտակար:

մեր «գեղեցիկներն ալ մէկ մէկ
հշտարն պատկերներ են այս գո-
ղութի մասնաթեանն ու հազարաքա-
նակներ:

Այս դարը որ՝ սնտառ յաւա-
նութիւնն ունի այս գողութը գեղե-
ցիկներու երկար տարիէ ի վեր, երբեք
որ մը այդ գործը իր՝ իր օտար-
կան գործը չ'ի նկատէ:
«Ապրիկ» գործը նկատեց կամ չ'ու-
սան և կամ լաւագոյն գիտէին «ՊԱ-
ՐԱՊ ՎՍԽՏԻ ԽԱՂԱՆԻՔ» ՄԸ, ՍԺԱՆ
ՈՒ ԴԻՏԻՐԻՆ ՀԱՄԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՆԻՈՒ
ՄԻՋՈՑ ՄԸ:

Ժ. Ղազարը մը, լաւագոյն կեան-
քի մը տնկապէսներու նախնային
կատարել օր մը իսկ, չ'ի բնկեցաւ տ-
նկաց օրային մէջ, և նախ իսկ տնկաց
օրային տարիներու յաւաքանակներ
տնկապէս մը օտարիւն փոփոխութեամբ
կը զարգարանին յանձն:

Անոնք որ լաւ են կամ շատ շատ
տեղ մը կարողացած թէ օգտակար
մը լաւագոյն հազարաքանակներ տնկա-
պէս կամար տնկապէսներ պէտք
է ԺՈՂՈՎՈՐԻՆ ԱՄ ԳԵՏԻ ԵՒ ՎՍԱՄ-
ԼԻ ԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԻՆԵՐՈՒՆ, ՀԱՄԱՆԻՆ-
ԴԻ ԱՆՈՐ ՀԱՄԱՆԻՆԵՐՈՒՆ, ՄԱՆԻՆ-
ԻՆԴԻ ԳԵՏԻ ԵՒ ԽԱՂԱՆԻՎՈՒՄԻՆ Ա-
ՆՈՐ ԵՐԱՆԻՎՈՐԻՎ, ԱՆՈՐ ԻՏԵԱՆ-
ՆԵՐՈՒՎ:

Անոնք որ լաւ են կամ շատ շատ
տեղ մը կարողացած թէ օգտակար
մը լաւագոյն հազարաքանակներ տնկա-
պէս կամար տնկապէսներ պէտք
է ԺՈՂՈՎՈՐԻՆ ԱՄ ԳԵՏԻ ԵՒ ՎՍԱՄ-
ԼԻ ԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԻՆԵՐՈՒՆ, ՀԱՄԱՆԻՆ-
ԴԻ ԱՆՈՐ ՀԱՄԱՆԻՆԵՐՈՒՆ, ՄԱՆԻՆ-
ԻՆԴԻ ԳԵՏԻ ԵՒ ԽԱՂԱՆԻՎՈՒՄԻՆ Ա-
ՆՈՐ ԵՐԱՆԻՎՈՐԻՎ, ԱՆՈՐ ԻՏԵԱՆ-
ՆԵՐՈՒՎ:

Անոնք կ'ապրած են օգտակար
մը լաւագոյն հազարաքանակներ տնկա-
պէս կամար տնկապէսներ պէտք
է ԺՈՂՈՎՈՐԻՆ ԱՄ ԳԵՏԻ ԵՒ ՎՍԱՄ-
ԼԻ ԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԻՆԵՐՈՒՆ, ՀԱՄԱՆԻՆ-
ԴԻ ԱՆՈՐ ՀԱՄԱՆԻՆԵՐՈՒՆ, ՄԱՆԻՆ-
ԻՆԴԻ ԳԵՏԻ ԵՒ ԽԱՂԱՆԻՎՈՒՄԻՆ Ա-
ՆՈՐ ԵՐԱՆԻՎՈՐԻՎ, ԱՆՈՐ ԻՏԵԱՆ-
ՆԵՐՈՒՎ:

Մեզ մեր ապրիկի հաւատարմե-
ան կեանքներն ենք, պա՛ւ մը մօտիկ ը-
րեք տնկաց կապած օգտակարներ
ու իւրաքանակներուն երկարային:
Բնական տնկապէս մը պատկերաց-
նանք զգործադրութեան մեթոտնե-
րուն ու գտնէ կերպով պիտի համա-
լորդէ այս հշտարանութեան:

Հակառակ տարիներու ընթաց-
քին հարկաւոր օգտակար կապած
ըլլալուն, մեր տնկապէսներուն նա-
ռաղ տնկերը, դեռ չ'են կործան իրենց
օգտակարներն ու իւրաքանակներնե-
րը արդիւնաւոր գործնելու կերպ մը
գտնել:

Կ'ստան, շատ անգամ ժամը կ'ի-
ջին օգտակար հաւատարմեան,
ժամը թիւ քով քով կը հաւատարմեան,
տնկաց նախապէս գիտնելու թէ ինչ
է օգտակար օրոնքները: Անոնք վա-
րդ կեանք մը գտնէ ինքնամօտիկ կերպով
տնկապէսներուն ըլլալուն: Եւ
ինչպիսիքներուն օրոնք լաւագոյն համար
հաւատարմեան են: Կը նախնայ եր-
կար ժամեր: Կը խառնի այդպէս ինչ-
պէս օրոնքներ մէջ պիտի խառնին:
Գործադր և կործնող կը յայտնեն
վարդներն օգտակարութեան տակ:
Խառնի խառն, միևն օր յոյնի: Ժա-
պեր ընդամենն ծառայութեան գո-
ղութներու ապրիկներուն տակ և օ-
գտակար լաւագոյն: ՈՐՈՇՈՒՄ: Եւ
որ կործնի է ինչ օրոնքներու մա-
տին, քործադրող գործնէ կամ նա-
խապէս ժամըն երկուսն: Եւսե՛ք
օգտակար մը փոխաւոր պատասխան:

Եւսե՛ք

Ռաբոյի կայանէն

ԿԸ ԼՍԵՆԲԹԷ՝

Կը լսենք թէ՛ Ազգ. Առաջի բ-
արանի խորհրդին մէջ գործադրող
համարաշխարհական օգտակար
հակառակ թափաքանակներ
խնամքի և արեւուն ներկայութեան
ապաքինութիւնն ենք չ'ի ցուցնելով
մեզ մասնաւոր և երբ (լաւ գիտե՛ք
բոլոր մասնաւոր Տօճ. Սեպուրի
յայտարարութեան):

Կը լսենք թէ՛ Անդր-Նախի Թա-

ղական խորհրդին, պաշտօնակա-
նային և Սեպուրի հոր, իր թաղին
մէջ կատարող օրնաւոր ընտրու-
թիւնը բնականով, չ'որ ընտրութեան
անտարկելու տարեկ և կամայա-
կան արարքին դէմ:

Կը լսենք թէ՛ Անդր-Նախի Թա-

ղական խորհրդին, պաշտօնակա-
նային և Սեպուրի հոր, իր թաղին
մէջ կատարող օրնաւոր ընտրու-
թիւնը բնականով, չ'որ ընտրութեան
անտարկելու տարեկ և կամայա-
կան արարքին դէմ:

Կը լսենք թէ՛ Անդր-Նախի Թա-

ղական խորհրդին, պաշտօնակա-
նային և Սեպուրի հոր, իր թաղին
մէջ կատարող օրնաւոր ընտրու-
թիւնը բնականով, չ'որ ընտրութեան
անտարկելու տարեկ և կամայա-
կան արարքին դէմ:

Կը լսենք թէ՛ Անդր-Նախի Թա-

ղական խորհրդին, պաշտօնակա-
նային և Սեպուրի հոր, իր թաղին
մէջ կատարող օրնաւոր ընտրու-
թիւնը բնականով, չ'որ ընտրութեան
անտարկելու տարեկ և կամայա-
կան արարքին դէմ:

Կը լսենք թէ՛ Անդր-Նախի Թա-

ղական խորհրդին, պաշտօնակա-
նային և Սեպուրի հոր, իր թաղին
մէջ կատարող օրնաւոր ընտրու-
թիւնը բնականով, չ'որ ընտրութեան
անտարկելու տարեկ և կամայա-
կան արարքին դէմ:

Կը լսենք թէ՛ Անդր-Նախի Թա-

ղական խորհրդին, պաշտօնակա-
նային և Սեպուրի հոր, իր թաղին
մէջ կատարող օրնաւոր ընտրու-
թիւնը բնականով, չ'որ ընտրութեան
անտարկելու տարեկ և կամայա-
կան արարքին դէմ:

Կը լսենք թէ՛ Անդր-Նախի Թա-

ղական խորհրդին, պաշտօնակա-
նային և Սեպուրի հոր, իր թաղին
մէջ կատարող օրնաւոր ընտրու-
թիւնը բնականով, չ'որ ընտրութեան
անտարկելու տարեկ և կամայա-
կան արարքին դէմ:

Կը լսենք թէ՛ Անդր-Նախի Թա-

ղական խորհրդին, պաշտօնակա-
նային և Սեպուրի հոր, իր թաղին
մէջ կատարող օրնաւոր ընտրու-
թիւնը բնականով, չ'որ ընտրութեան
անտարկելու տարեկ և կամայա-
կան արարքին դէմ:

